



Βρυξέλλες, 29 Φεβρουαρίου 2024
(OR. en)

7005/24

SOC 143
EMPL 79
JEUN 45
EDUC 66
SAN 122
ECOFIN 261

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Επιτροπή Απασχόλησης και Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας
Αποδέκτης:	Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο
Θέμα:	Μελλοντικές πολιτικές προτεραιότητες της Ένωσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων - Γνωμοδότηση της Επιτροπής Απασχόλησης και της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας — Προσυπογραφή

Επισυνάπτεται για τις αντιπροσωπίες η προαναφερόμενη γνωμοδότηση ενόψει της προσυπογραφής της στη σύνοδο του Συμβουλίου (EPSCO) στις 11 Μαρτίου 2024.

**Γνωμοδότηση της Επιτροπής Απασχόλησης και της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας
σχετικά με τις μελλοντικές πολιτικές προτεραιότητες της Ένωσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα
κοινωνικών δικαιωμάτων**

Εισαγωγή

1. **Στις 14 Δεκεμβρίου 2023, οι υπουργοί της Ισπανίας και του Βελγίου —ασκούντες την Προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ το δεύτερο εξάμηνο του 2023 και το πρώτο εξάμηνο του 2024— κάλεσαν την Επιτροπή Απασχόλησης (EMCO) και την Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας (ΕΚΠ) να εκπονήσουν κοινή γνωμοδότηση σχετικά με τις μελλοντικές πολιτικές προτεραιότητες της Ένωσης στους τομείς που καλύπτει ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων. Κατά τη διάσκεψη υψηλού επιπέδου για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, η οποία θα πραγματοποιηθεί στην La Hulpe στις 15-16 Απριλίου 2024, θα τεθεί επί τάπητος ο προβληματισμός σχετικά με το μέλλον της πολιτικής απασχόλησης και κοινωνικής πολιτικής της Ένωσης, ενώ για το 2025 έχει προγραμματιστεί επανεξέταση του σχεδίου δράσης για τον πυλώνα. Στο πλαίσιο αυτό εκπονείται για το Συμβούλιο η παρούσα γνωμοδότηση σύμφωνα με τις αρμοδιότητες των επιτροπών, όπως προβλέπουν τα άρθρα 150 και 160 της ΣΛΕΕ¹.**
2. **Μετά τη διακήρυξή του από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή το 2017, ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων χρησιμεύει ως πυξίδα για την παροχή καθοδήγησης προς αντιμετώπιση των κοινών προκλήσεων στον τομέα της απασχόλησης και των δεξιοτήτων και των κοινωνικών προκλήσεων, αλλά και για την προώθηση της σύγκλισης των συνθηκών εργασίας και διαβίωσης στην Ένωση. Όπως επιβεβαίωσαν οι ηγέτες της ΕΕ με τη *διακήρυξη του Πόρτο* το 2021, η εφαρμογή του πυλώνα σε επίπεδο Ένωσης και κρατών μελών αποτελεί κοινή πολιτική δέσμευση και ευθύνη, ενώ λαμβάνονται δεόντως υπόψη οι αντίστοιχες αρμοδιότητές τους και οι αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας². Οι είκοσι αρχές του πυλώνα προορίζονται να εφαρμοστούν λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τα διαφορετικά κοινωνικοοικονομικά πλαίσια, την ποικιλομορφία των εθνικών συστημάτων και τον ρόλο και την αυτονομία των κοινωνικών εταίρων.**

¹ Με την επιφύλαξη του άρθρου 240 της ΣΛΕΕ.

² Η [διακήρυξη του Πόρτο](#) ακολούθησε την *κοινωνική σύνοδο κορυφής του Πόρτο* και τη συναφή σύνοδο των ηγετών της ΕΕ στις 7-8 Μαΐου 2021.

3. Το σχέδιο δράσης που παρουσίασε η Επιτροπή το 2021 παραθέτει σειρά δράσεων της ΕΕ τις οποίες δεσμεύθηκε να αναλάβει η Επιτροπή για να στηρίξει τα κράτη μέλη στην εφαρμογή του πυλώνα, καθόρισε δε πρωταρχικούς στόχους της ΕΕ για το 2030 τους οποίους επικρότησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο: i. τουλάχιστον το 78 % του πληθυσμού ηλικίας 20-64 ετών να εργάζεται· ii. τουλάχιστον το 60 % όλων των ενηλίκων να συμμετέχει σε κατάρτιση κάθε χρόνο· iii. και να μειωθεί ο αριθμός των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού κατά τουλάχιστον 15 εκατομμύρια εκ των οποίων τουλάχιστον τα 5 εκατομμύρια να είναι παιδιά³. Επιπλέον, η Επιτροπή πρότεινε επίσης την αναθεώρηση του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων —ο οποίος αποτελεί από το 2014 το κύριο ποσοτικό εργαλείο για την παρακολούθηση της απασχόλησης, των δεξιοτήτων και των κοινωνικών εξελίξεων — ώστε να αποτυπώνει καλύτερα τις αρχές του πυλώνα, ενώ το Συμβούλιο ενέκρινε τη νέα δομή του τον Ιούνιο του 2021⁴. Για να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της ΕΕ, όλα τα κράτη μέλη καθόρισαν επίσης κατά τη διάρκεια του 2022 αντίστοιχους εθνικούς στόχους για το 2030 με την υποστήριξη της Επιτροπής⁵.

³ Το [σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων](#) δημοσιεύθηκε από την Επιτροπή στις 4 Μαρτίου 2021. Οι πρωταρχικοί στόχοι της ΕΕ που περιέχει επικροτήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στα [συμπεράσματα της 24ης-25ης Ιουνίου 2021](#). Το σχέδιο δράσης παρέσχε επίσης συμπληρωματικούς στόχους σε επίπεδο ΕΕ για τη μείωση του χάσματος απασχόλησης μεταξύ των φύλων, την αύξηση της παροχής τυπικής προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας, την ελάττωση των νέων ΕΕΑΚ, την αύξηση του ποσοστού των ενηλίκων που διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες και τον περιορισμό της πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης και κατάρτισης.

⁴ Βλ. τη [γνώμη της EMCO και της ΕΚΠ σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής για αναθεωρημένο κοινωνικό πίνακα αποτελεσμάτων](#), την οποία προσυπέγραψε το Συμβούλιο στις 14 Ιουνίου 2021.

⁵ Βλ. τη [γνώμη της EMCO και της ΕΚΠ σχετικά με τη διαδικασία καθορισμού των εθνικών στόχων για το 2030](#), η οποία υποβλήθηκε στο Συμβούλιο στις 16 Ιουνίου 2022.

Γενικά

4. Από το 2017 ο πυλώνας αποτελεί το πλαίσιο πολιτικής της ΕΕ για την παροχή κοινών κατευθύνσεων στα κράτη μέλη σχετικά με τους τρόπους διαμόρφωσης των δράσεων πολιτικής και της νομοθεσίας σε εθνικό επίπεδο, πραγματώνοντας τα κοινωνικά δικαιώματα και διασφαλίζοντας ισότιμους όρους ανταγωνισμού σε ολόκληρη την Ένωση. Χάρη στον ολοκληρωμένο χαρακτήρα του, από τη διακήρυξη του πυλώνα και μετά συμφωνήθηκαν πολυάριθμες πρωτοβουλίες της ΕΕ, με συστάσεις του Συμβουλίου και άλλα ήπια μέσα που αποτελούν ενδεικνυόμενα και αποτελεσματικά εργαλεία για την παροχή καθοδήγησης στα κράτη μέλη στους αντίστοιχους τομείς πολιτικής, ενώ οι οδηγίες και οι κανονισμοί της ΕΕ έχουν πιο άμεσο αντίκτυπο στην εθνική νομοθεσία. Η παρακολούθηση του πυλώνα ενσωματώθηκε στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, ιδίως ιδίως αφότου ευθυγραμμίστηκαν προς τις αρχές του οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση το 2018. Αυτό επέτρεψε έκτοτε να παρακολουθείται η εφαρμογή του πυλώνα μέσω της κοινής έκθεσης για την απασχόληση και του προαναφερόμενου κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων, καθώς και να υπάρξει συμβολή στη διαμόρφωση ειδικών ανά χώρα συστάσεων (ΣΑΧ) σχετικά με την απασχόληση, τις δεξιότητες και τις κοινωνικές προκλήσεις, σύμφωνα με το άρθρο 148 της ΣΛΕΕ.

5. Τα τελευταία χρόνια, η εφαρμογή του πυλώνα συνάντησε δυσχέρειες λόγω μιας πρωτόγνωρης ακολουθίας κρίσεων, όπως η πανδημία COVID-19, οι επιπτώσεις του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και η εμφάνιση υψηλού πληθωρισμού. Παρ' όλα αυτά, την άνοιξη του 2023 το ποσοστό απασχόλησης στην ΕΕ έφθασε στο ιστορικά υψηλότερο επίπεδο του 75,4 % (70,2 % για τις γυναίκες και 80,5 % για τους άνδρες), η ανεργία έπεσε στο 6 % (6,3 % για τις γυναίκες και 5,7 % για τους άνδρες) και το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού παρέμεινε σε γενικές γραμμές σταθερό μεταξύ 2019-2022 (21,6 % το 2022). Σε αυτό το πλαίσιο, τα μέσα έκτακτης ανάγκης που συμφωνήθηκαν σε επίπεδο Ένωσης, όπως ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΜΑΑ)⁶ και το ευρωπαϊκό μέσο προσωρινής στήριξης για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης (SURE)⁷, στήριξαν τα κράτη μέλη στην εφαρμογή των αρχών του πυλώνα μέσω συγκεκριμένων μέτρων για την αγορά εργασίας και την κοινωνική πολιτική ώστε να έχουν ταχεία ανάκαμψη από την οικονομική ύφεση του 2020 που προκάλεσε η πανδημία COVID-19, με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και σε συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών.

⁶ Ο ΜΑΑ παρέχει στήριξη σε όλα τα κράτη μέλη και θα παραμείνει ενεργός έως τον Δεκέμβριο του 2026. Σύμφωνα με τον [πίνακα αποτελεσμάτων του ΜΑΑ](#), τα κράτη μέλη έχουν διαθέσει κατά μέσον όρο περίπου το 28 % των κονδυλίων τους στο πλαίσιο του ΜΑΑ για τη στήριξη κοινωνικών στόχων.

⁷ Το SURE παρείχε εν όλω στήριξη σε 19 κράτη μέλη έως τον Δεκέμβριο του 2022, ιδίως ενθαρρύνοντας τη θέσπιση ευρέων και φιλόδοξων συστημάτων μειωμένου ωραρίου εργασίας ή παρόμοιων μέτρων σε εθνικό επίπεδο. Σύμφωνα με την [τελική έκθεση υλοποίησης του SURE](#) που δημοσιεύθηκε τον Ιούνιο του 2023, κατά την εξέλιξη της πανδημίας COVID-19 το SURE κάλυψε περίπου 31,5 εκατομμύρια ανθρώπους το 2020, 9 εκατομμύρια ανθρώπους το 2021 και 350 000 ανθρώπους το 2022.

6. **Κοιτάζοντας το μέλλον, η πρόοδος στην εφαρμογή του πυλώνα θα πρέπει να παραμείνει βασική προτεραιότητα για την Ένωση και τα σημερινά και τα μελλοντικά κράτη μέλη, καθώς οι αρχές του εξακολουθούν να αποτελούν τους ακρογωνιαίους λίθους για την πλοήγηση στις μείζονες τάσεις της οικονομίας και της κοινωνίας, τη διαμόρφωση συναφών πολιτικών, την προώθηση της ανοδικής κοινωνικής σύγκλισης στην Ένωση — και μάλιστα με περαιτέρω διεύρυνση της ΕΕ στον ορίζοντα— και τη στήριξη της προόδου προς την επίτευξη των ενωσιακών και των εθνικών στόχων για το 2030.** Μέσα σε όλες τις πολυπλοκότητες της ψηφιακής μετάβασης, η εφαρμογή των αρχών που κατοχυρώνονται στον πυλώνα προάγει όχι μόνο τα δικαιώματα των εργαζομένων στο εξελισσόμενο ψηφιακό τοπίο, αλλά και ίσες ευκαιρίες για επανειδίκευση και αναβάθμιση των δεξιοτήτων, δίκαιες συνθήκες εργασίας και επαρκή κοινωνική προστασία και κοινωνική ένταξη. Στη συνάρτηση της πράσινης μετάβασης, ο πυλώνας θα πρέπει να αποτελέσει πυξίδα για την προώθηση της δίκαιης μετάβασης, εξασφαλίζοντας ότι δεν θα μείνει κανείς στο περιθώριο κατά την επιδίωξη της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Με την εξέλιξη των δημογραφικών αλλαγών, ο πυλώνας παρέχει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για να προσαρμοστούν οι πολιτικές ώστε να προάγεται η ενεργός και υγιής γήρανση και να καλύπτονται οι ποικίλες ανάγκες του μεταβαλλόμενου εργατικού δυναμικού και του γηράσκοντος πληθυσμού, διασφαλίζοντας παράλληλα τη δικαιοσύνη και την αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών. Για την οικοδόμηση μιας Ένωσης ισότητας, ο πυλώνας προωθεί δράσεις υπέρ της ισότητας των φύλων, των ίσων ευκαιριών και της κοινωνικής ένταξης. Στο πλαίσιο αυτό, ο μεγάλος αριθμός πρωτοβουλιών της ΕΕ που έχουν συμφωνηθεί από το 2017 και μετά θα απαιτήσει περαιτέρω μεταφορά στο εθνικό δίκαιο και κατάλληλη εφαρμογή, καθώς και αποτελεσματική παρακολούθηση της συνεχούς αποτελεσματικότητάς τους υπό το πρίσμα των ταχέως μεταβαλλόμενων οικονομιών και κοινωνιών, με παράλληλη έμφαση —κατά περίπτωση— στη μείωση του διοικητικού φόρτου.

Ισότητα ευκαιριών και πρόσβαση στην αγορά εργασίας

7. Το πρώτο κεφάλαιο του πυλώνα διαμορφώνει αποτελεσματικά τις εθνικές πολιτικές για την απασχόληση και τις δεξιότητες, προάγοντας τις ίσες ευκαιρίες στην αγορά εργασίας της ΕΕ αλλά και γενικότερα στην Ένωση:
- Οι εγγυήσεις για τη νεολαία (που εγκρίθηκαν αρχικά το 2013 και στη συνέχεια στην ενισχυμένη έκδοσή τους το 2020) αποτελούν ιδιαίτερα θετικό παράδειγμα πρωτοβουλίας της ΕΕ που μπορεί να προωθήσει συγκεκριμένες δράσεις σε εθνικό επίπεδο, μεταξύ άλλων από τις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης, για τη βελτίωση των προοπτικών των νέων στην αγορά εργασίας, συμβάλλοντας έτσι σε μείωση της ανεργίας των νέων (από 25,2 % το 2013 σε 14,5 % το 2022) και του ποσοστού των ΕΑΕΚ (από 16,4 % το 2013 σε 11,7 % το 2022) στην Ένωση⁸.
 - Τα προγράμματα απασχόλησης επωφελήθηκαν επίσης από τη συνεχιζόμενη εφαρμογή της *σύστασης του 2016 για την ένταξη των μακροχρονίως ανέργων*, η οποία παρείχε καθοδήγηση για την ενίσχυση της προβολής και την επέκταση των υπηρεσιών απασχόλησης προς τα άτομα τα περισσότερα απομακρυσμένα από την αγορά εργασίας, συμβάλλοντας έτσι στη μείωση της μακροχρόνιας ανεργίας στην Ένωση (από 4,3 % το 2016 σε 2,4 % το 2022)⁹.

⁸ [Σύσταση του Συμβουλίου, της 30ής Οκτωβρίου 2020](#), για «μια γέφυρα προς την απασχόληση – ενίσχυση των εγγυήσεων για τη νεολαία» και για την κατάργηση της [σύστασης του Συμβουλίου, της 22ας Απριλίου 2013](#), για τη θέσπιση εγγυήσεων για τη νεολαία. Από την πρώτη σύσταση, η εφαρμογή των εγγυήσεων για τη νεολαία αξιολογείται τακτικά από την EMCO και τις υποομάδες της. Η τελευταία επανεξέταση πραγματοποιήθηκε στις 20-21 Νοεμβρίου 2023 και τα [κύρια μηνύματα](#) που προέκυψαν θα προσυπογραφούν από το Συμβούλιο στις 11 Μαρτίου 2024.

⁹ [Σύσταση του Συμβουλίου, της 15ης Φεβρουαρίου 2016](#), για την ένταξη των μακροχρονίως ανέργων στην αγορά εργασίας. Η εφαρμογή της παρακολουθείται τακτικά από την EMCO και τις υποομάδες της. Η τελευταία επανεξέταση έγινε στις 14 Νοεμβρίου 2022. Τα [κύρια μηνύματα](#) που προέκυψαν προσυπογράφηκαν από το Συμβούλιο στις 8 Δεκεμβρίου 2022.

- Οι πολυάριθμες δράσεις του *ευρωπαϊκού θεματολογίου δεξιοτήτων για την περίοδο 2020-2025* συμβάλλουν στην προαγωγή νοοτροπίας υπέρ της διά βίου μάθησης και στον σχεδιασμό πολιτικών αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανειδίκευσης στα κράτη μέλη. Σε ορισμένες περιπτώσεις, σύμφωνα με τις αντίστοιχες συστάσεις του 2022, η εισαγωγή ή η πιλοτική εφαρμογή *ατομικών λογαριασμών μάθησης*¹⁰ και η αναγνώριση των *μικροδιαπιστευτηρίων*¹¹ προωθούν την απόκτηση δεξιοτήτων και ικανοτήτων σε εθνικό επίπεδο. Το *θεματολόγιο δεξιοτήτων* προλείανε επίσης το έδαφος για τον χαρακτηρισμό της περιόδου μεταξύ Μαΐου 2023 και Μαΐου 2024 ως *Ευρωπαϊκού Έτους Δεξιοτήτων*, στο πλαίσιο του οποίου διοργανώνονται πολυάριθμες δραστηριότητες σε ενωσιακό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο προκειμένου να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων του *θεματολογίου δεξιοτήτων* και να προαγάγουν περαιτέρω τη νοοτροπία επανειδίκευσης και αναβάθμισης των δεξιοτήτων¹².
- Πιο πρόσφατα, η *σύσταση του 2022 σχετικά με τη διασφάλιση δίκαιης μετάβασης προς την κλιματική ουδετερότητα* αποδεικνύεται καταλυτική για τον συντονισμό των κατακερματισμένων προσπαθειών των κρατών μελών σε εθνικό επίπεδο στην αντιμετώπιση των εργασιακών και κοινωνικών πτυχών της πράσινης μετάβασης, μεταξύ άλλων μέσω της αναδιαμόρφωσης των ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας και των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης¹³.

¹⁰ [Σύσταση του Συμβουλίου, της 16ης Ιουνίου 2022](#), για τους ατομικούς λογαριασμούς μάθησης. Η εφαρμογή της θα παρακολουθείται από την EMCO και τις υποομάδες της αρχής γενομένης από το 2024.

¹¹ [Σύσταση του Συμβουλίου, της 16ης Ιουνίου 2022](#), σχετικά με μια ευρωπαϊκή προσέγγιση για τα μικροδιαπιστευτήρια για τη δια βίου μάθηση και την απασχολησιμότητα.

¹² [Απόφαση \(ΕΕ\) 2023/936](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 10ης Μαΐου 2023, σχετικά με το *ευρωπαϊκό έτος Δεξιοτήτων*. Έως τις 31 Μαΐου 2025 η Επιτροπή πρέπει να υποβάλει έκθεση αξιολόγησης που να περιέχει ιδέες για περαιτέρω κοινές προσπάθειες στον τομέα των δεξιοτήτων με στόχο τη δημιουργία μακροχρόνιας κληρονομιάς του Ευρωπαϊκού Έτους Δεξιοτήτων.

¹³ [Σύσταση του Συμβουλίου, της 16ης Ιουνίου 2022](#), σχετικά με τη *διασφάλιση δίκαιης μετάβασης προς την κλιματική ουδετερότητα*. Την εφαρμογή της παρακολούθησαν η EMCO και οι υποομάδες της στις 26-27 Οκτωβρίου και η ΕΚΠ στις 24 Οκτωβρίου 2023 για πρώτη φορά. Τα [κύρια μηνύματα](#) που προέκυψαν προσυπογράφηκαν από το Συμβούλιο στις 27 Νοεμβρίου 2023.

- Η εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ για την περαιτέρω προώθηση των αρχών της ισότητας των φύλων και των ίσων ευκαιριών αναμένεται να ωφελήσει τόσο την αγορά εργασίας όσο και την κοινωνία γενικότερα εντός της Ένωσης. Ειδικότερα, ενώ εγκρίθηκε μόλις πρόσφατα, η *οδηγία του 2023 για τη μισθολογική διαφάνεια* συνεισφέρει ήδη σημαντικά στην προώθηση των εθνικών προσπαθειών για την αντιμετώπιση των μισθολογικών διακρίσεων και τη συμβολή τους στη γεφύρωση του μισθολογικού χάσματος μεταξύ των φύλων¹⁴.

8. **Παρά τα στερεά αποτελέσματα στην αγορά εργασίας μέσα στην Ένωση και την ενισχυμένη προώθηση των δεξιοτήτων, οι μεγάλες ελλείψεις εργατικού δυναμικού, οι επίμονες ανισότητες και ο αβέβαιος αντίκτυπος της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης ενδέχεται να παρεμποδίσουν την πλήρη εφαρμογή του πυλώνα.** Οι ελλείψεις παρουσιάζουν αυξητική τάση εδώ και μία δεκαετία, με το ποσοστό κενών θέσεων εργασίας στην Ένωση να αυξάνεται από 1,3 % το 2013 στο υψηλότερο σημείο του 3 % το 2022, στον απόηχο της ισχυρής οικονομικής ανάκαμψης μετά την πανδημία COVID-19. Παρότι σημείωσαν ελαφρά μείωση το 2023, οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού παραμένουν σε ιστορικά υψηλά επίπεδα λόγω διαρθρωτικών προκλήσεων, όπως η συρρίκνωση του εργατικού δυναμικού εξαιτίας των δημογραφικών τάσεων, η συνεχιζόμενη μικρή συμμετοχή ορισμένων πληθυσμιακών ομάδων στην αγορά εργασίας, οι αναντιστοιχίες δεξιοτήτων, καθώς και οι κακές συνθήκες εργασίας ή/και οι χαμηλοί μισθοί σε ορισμένους τομείς¹⁵. Τα χάσματα μεταξύ των φύλων όσον αφορά αφενός την απασχόληση και αφετέρου τις αμοιβές παραμένουν επίσης σημαντικά στην Ένωση, με το πρώτο να μην έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο κατά την τελευταία δεκαετία (με μικρή μόνο πτώση από 11,3 εκατοστιαίες μονάδες σε 10,7 εκατοστιαίες μονάδες μεταξύ 2013 και 2022) και να επιδεινώνεται περαιτέρω από το σταθερά μεγαλύτερο ποσοστό μερικής απασχόλησης στις γυναίκες, μεταξύ άλλων εξαιτίας της περιορισμένης πρόσβασης σε υπηρεσίες φροντίδας υψηλής ποιότητας. Επιπλέον αυτών των διαρθρωτικών προκλήσεων, ο προοδευτικός πράσινος και ψηφιακός μετασχηματισμός της οικονομίας της ΕΕ αναμένεται να φέρει σημαντική ανακατανομή του εργατικού δυναμικού και ανάγκες αναβάθμισης των δεξιοτήτων κατά τα επόμενα έτη, αν και το μέγεθος και η ταχύτητά τους ακόμη παραμένουν αβέβαια.

¹⁴ [Οδηγία \(ΕΕ\) 2023/970](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 10ης Μαΐου 2023 για την *ενίσχυση της εφαρμογής της αρχής της ισότητας της αμοιβής μεταξύ ανδρών και γυναικών για όμοια εργασία ή για εργασία της αυτής αξίας μέσω της μισθολογικής διαφάνειας και μηχανισμών επιβολής*. Τα κράτη μέλη πρέπει να μεταφέρουν την οδηγία στο εθνικό τους δίκαιο έως τον Ιούνιο του 2026.

¹⁵ Οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού, καθώς και τα αίτιά τους, συζητήθηκαν εκτενώς στην EMCO το 2022 και το 2023, μεταξύ άλλων σε τριμερή συνεδρίαση της EMCO με ενωσιακούς και εθνικούς κοινωνικούς εταίρους που πραγματοποιήθηκε στις 28 Νοεμβρίου 2023. Τα πιο πρόσφατα στοιχεία είναι διαθέσιμα στην *κοινή έκθεση για την απασχόληση του 2024* και στην [έκθεση της Επιτροπής για το 2023 σχετικά με τις εξελίξεις ως προς την αγορά εργασίας και τους μισθούς](#).

9. **Παρά την ανάγκη αντιμετώπισης αυτών των προκλήσεων μέσω εστίασης στην υλοποίηση των υφιστάμενων πρωτοβουλιών, ενδέχεται να υπάρχουν περιθώρια για περαιτέρω δράσεις της ΕΕ με σκοπό τη στήριξη των κρατών μελών στην υλοποίηση των αρχών των ίσων ευκαιριών και της πρόσβασης στην αγορά εργασίας.** Για παράδειγμα, υπό το πρίσμα των εκτεταμένων ελλείψεων εργατικού δυναμικού¹⁶ και των αναντιστοιχιών δεξιοτήτων που επηρεάζουν όλα τα κράτη μέλη —και για να διευκολυνθεί η ομοιόμορφη εφαρμογή αυτών των αρχών εντός της ενιαίας αγοράς, μεταξύ άλλων για να πλαισιωθεί η διττή μετάβαση— απαιτούνται περαιτέρω δράσεις που θα προάγουν τη νοοτροπία της διά βίου μάθησης. Ομοίως, η δεκαετής θετική εμπειρία των *εγγυήσεων για τη νεολαία* καθώς και οι δράσεις που σχετίζονται με τη νέα *σύσταση του Συμβουλίου για την ανάπτυξη συνθηκών-πλαίσιο για την κοινωνική οικονομία*¹⁷ έχουν σημασία για τη διερεύνηση τρόπων καλύτερης στήριξης των περισσότερο απομακρυσμένων από την αγορά εργασίας στην αναζήτηση ευκαιριών απασχόλησης. Επιπλέον, εκτός της ενεργοποίησης του εγχώριου εργατικού δυναμικού, για την περαιτέρω αντιμετώπιση των ελλείψεων οι συζητήσεις σε επίπεδο ΕΕ θα μπορούσαν να επικεντρωθούν στη συνεχιζόμενη ένταξη των εκτοπισμένων από την Ουκρανία¹⁸, στις δυνατότητες διευκόλυνσης της ενδοενοσιακής κινητικότητας του εργατικού δυναμικού και σε πρωτοβουλίες για την προσέλκυση ξένων ταλέντων στην ΕΕ, όπου χρειάζονται, εξασφαλίζοντας παράλληλα δίκαιη κινητικότητα και διασφαλίζοντας τα εργασιακά και τα κοινωνικά δικαιώματα¹⁹. Τέλος, τόσο το *ευρωπαϊκό θεματολόγιο δεξιοτήτων* όσο και η *στρατηγική της ΕΕ για την ισότητα των φύλων* καθώς και άλλες στρατηγικές της ΕΕ για την ισότητα πρόκειται να λήξουν το 2025, οπότε αναδεικνύεται το αίτημα να μελετηθούν τα επιτεύγματά τους και να αξιολογηθεί η ενδεχόμενη ανάγκη για νέες στρατηγικές με αντικείμενο την προώθηση της μετάβασης προς τη διά βίου μάθηση, την ολοκλήρωση των πλαισίων της ΕΕ για την καταπολέμηση των διακρίσεων και του ρατσισμού και την επίτευξη της ισότητας των φύλων.

¹⁶ Στις 31 Ιανουαρίου 2024, μετά την [κοινωνική σύνοδο κορυφής του Val Duchesse](#), η Επιτροπή ανακοίνωσε ότι την άνοιξη του 2024 θα υποβάλει, σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους, σχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων.

¹⁷ [Σύσταση του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2023](#), για την *ανάπτυξη των συνθηκών-πλαίσιο για την κοινωνική οικονομία*.

¹⁸ Στις 4 Μαρτίου 2022, το [Συμβούλιο ενεργοποίησε την οδηγία του Συμβουλίου της 20ής Ιουλίου 2001](#) (*«οδηγία περί προσωρινής προστασίας»*) ως αντίδραση στον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας. Η οδηγία περιέχει διατάξεις για τη διασφάλιση, μεταξύ άλλων, της πρόσβασης στην απασχόληση, την εκπαίδευση, την κοινωνική πρόνοια, την ιατρική περίθαλψη και τη στέγαση, καθώς και του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας εντός της Ένωσης υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Ενώ είχε αρχική ισχύ έως τον Μάρτιο του 2024, το Συμβούλιο συμφώνησε, τον Σεπτέμβριο του 2023, να παρατείνει την προσωρινή προστασία έως τις 4 Μαρτίου 2025. Σύμφωνα με τις [φθινοπωρινές προβλέψεις του 2023 της Επιτροπής](#), περίπου το 33 % των 4,2 εκατομμυρίων που έχουν εγγραφεί στην ΕΕ βάσει της οδηγίας έχουν βρει μέχρι στιγμής απασχόληση. Το 2022 η EMCO και η ΕΚΠ συντόνισαν τις απαντήσεις των κρατών μελών σε έρευνα που ξεκίνησε η Επιτροπή για να συγκεντρώσει τις δράσεις που λαμβάνονταν σε εθνικό επίπεδο προς στήριξη της κοινωνικής ένταξης και της ένταξης στην αγορά εργασίας των εκτοπισμένων από την Ουκρανία.

¹⁹ Στις 15 Νοεμβρίου 2023, η Επιτροπή [πρότεινε κανονισμό της ΕΕ για τη δημιουργία δεξαμενής ταλέντων της ΕΕ](#). Επί του παρόντος η πρόταση εξετάζεται από τους συννομοθέτες.

Δίκαιοι όροι εργασίας

10. Η εφαρμογή του δεύτερου κεφαλαίου του πυλώνα χαρακτηρίζεται από μίγμα σκληρών και ήπιων μέσων που προάγουν δίκαιους όρους εργασίας στα κράτη μέλη:

- Η οδηγία του 2019 για διαφανείς και προβλέψιμους όρους εργασίας αποβλέπει στη διασφάλιση του δικαιώματος όλων των εργαζομένων στην ΕΕ να λαμβάνουν ολοκληρωμένες πληροφορίες σχετικά με ουσιώδεις πτυχές της εργασίας τους, ανεξάρτητα από τη μορφή της απασχόλησής τους²⁰.
- Η οδηγία του 2019 σχετικά με την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής για τους γονείς και τους φροντιστές αποσκοπεί στον εκσυγχρονισμό του νομικού πλαισίου της ΕΕ στον τομέα των αδειών για οικογενειακούς λόγους και των ευέλικτων ρυθμίσεων εργασίας. Περιλάμβανε νομικές διατάξεις για τη θέσπιση άδειας πατρότητας, ενίσχυση της γονικής άδειας, εισαγωγή της άδειας φροντίδας και επέκταση του δικαιώματος να ζητούν ευέλικτες ρυθμίσεις εργασίας οι εργαζόμενοι γονείς και φροντιστές. Επιπλέον, η οδηγία περιείχε και μέτρα πολιτικής σχεδιασμένα να στηρίζουν τα κράτη μέλη στην επιδίωξη καλύτερης ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής και πιο ισότιμης κατανομής των ευθυνών φροντίδας²¹.

²⁰ [Οδηγία \(ΕΕ\) 2019/1152](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2019, για διαφανείς και προβλέψιμους όρους εργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν μεταφέρει την οδηγία στο εθνικό τους δίκαιο έως τον Αύγουστο του 2022. Το 2021 εκπονήθηκε [έκθεση](#) σχετικά με τη μεταφορά της στο εθνικό δίκαιο.

²¹ [Οδηγία \(ΕΕ\) 2019/1158](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2019, σχετικά με την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής για τους γονείς και τους φροντιστές και την κατάργηση της οδηγίας 2010/18/ΕΕ του Συμβουλίου. Τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν μεταφέρει την οδηγία στο εθνικό τους δίκαιο έως τον Αύγουστο του 2022.

- Το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία κατά την περίοδο 2021-2027 αποτελεί τη στρατηγική της ΕΕ για τη βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων, με βάση και τα διδάγματα που αντλήθηκαν από την πανδημία COVID-19. Επιδιώκοντας την αντιμετώπιση των αλλαγών στον κόσμο της εργασίας, τη βελτίωση της πρόληψης των εργατικών ατυχημάτων και την αύξηση της ετοιμότητας για πιθανές μελλοντικές κρίσεις στον τομέα της υγείας, το πλαίσιο έχει καθοριστική σημασία για τον συντονισμό των επικαιροποιήσεων των νομικών πλαισίων στα κράτη μέλη, σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους, κατά περίπτωση²².
- Η οδηγία του 2022 για επαρκείς κατώτατους μισθούς αποσκοπεί στη θέσπιση κοινού πλαισίου για την επάρκεια των νόμιμων κατώτατων μισθών, στην προαγωγή των συλλογικών διαπραγματεύσεων για τη διαμόρφωση των μισθών και στην πραγματική πρόσβαση των εργαζομένων σε δικαιώματα προστασίας με τη μορφή κατώτατου μισθού, με την επιφύλαξη του πλήρους σεβασμού της αυτονομίας των κοινωνικών εταίρων. Η οδηγία θεσπίζει πλαίσιο διακυβέρνησης για τον καθορισμό και την επικαιροποίηση των νόμιμων κατώτατων μισθών με βάση σαφή κριτήρια, στα οποία περιλαμβάνονται η αγοραστική τους δύναμη, η κατανομή και τα επίπεδα των μισθών, η αύξηση των μισθών και η παραγωγικότητα, απαιτεί δε από τα κράτη μέλη στα οποία το ποσοστό συλλογικών διαπραγματεύσεων είναι μικρότερο του 80 % να καταρτίσουν σχέδιο δράσης για την προαγωγή των συλλογικών διαπραγματεύσεων²³.

²² Ανακοίνωση της Επιτροπής «[Στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία κατά την περίοδο 2021-2027 Ασφάλεια και υγεία στην εργασία σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο εργασίας](#)», 28 Ιουνίου 2021.

²³ [Οδηγία \(ΕΕ\) 2022/2041](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 2022, για επαρκείς κατώτατους μισθούς στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα κράτη μέλη πρέπει να μεταφέρουν την οδηγία στο εθνικό τους δίκαιο έως τον Νοέμβριο του 2024. Το 2023 εκπονήθηκε [έκθεση](#) σχετικά με τη μεταφορά της στο εθνικό δίκαιο.

- Στην πιο πρόσφατη εξέλιξη, η *σύσταση του 2023 για την ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου* αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, στην παροχή καθοδήγησης προς τα κράτη μέλη για την ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου και των συλλογικών διαπραγματεύσεων σε εθνικό επίπεδο²⁴. Η σύσταση συμπληρώνει τις ανανεωμένες προσπάθειες για την ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου σε ενωσιακό επίπεδο²⁵, καθώς και την ειδική χρηματοδότηση της ΕΕ από το *Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+)* για τη βελτίωση της ανάπτυξης ικανοτήτων των κοινωνικών εταίρων στα κράτη μέλη όπου αυτό αποτελεί ιδιαίτερη πρόκληση²⁶.

11. **Μολονότι οι πρωτοβουλίες αυτές συνέβαλαν σε μεγαλύτερη ισοτιμία όρων ανταγωνισμού σε ολόκληρη την Ένωση, η εκτίμηση του αντικτύπου των ραγδαίων τεχνολογικών εξελίξεων στους όρους εργασίας και η ανάδυση νέων επαγγελματικών κινδύνων που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή παραμένουν βασικές πολιτικές προτεραιότητες.** Πράγματι, παρά τις ευκαιρίες που γεννούν οι τεχνολογικές εξελίξεις, εξακολουθούν να υπάρχουν αβεβαιότητες σχετικά με την προοδευτική διάδοση της εργασίας σε πλατφόρμα, την τεχνητή νοημοσύνη και την αλγοριθμική διαχείριση της δυναμικής του χώρου εργασίας. Όπως και κατά τα τελευταία χρόνια, οι αβεβαιότητες αυτές ενδέχεται να εξακολουθούν να εγκυμονούν κινδύνους για την ερμηνεία και την ορθή εφαρμογή των εθνικών εργατικών νομοθετικών διατάξεων, ιδίως σε τομείς όπως ο χρόνος εργασίας, η ισορροπία επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, η κατανομή καθηκόντων και ο χαρακτηρισμός του καθεστώτος απασχόλησης ορισμένων εργαζομένων. Όσον αφορά την υγεία και την ασφάλεια, η περαιτέρω προσαρμογή των σχετικών κανονισμών και πλαισίων ενδέχεται να χρειαστεί να ενσωματώσει καλύτερα τόσο τους ψυχοκοινωνικούς κινδύνους που συνδέονται με την ψηφιακή μετάβαση, συμπεριλαμβανομένων των αρνητικών επιπτώσεων στην ψυχική υγεία, όσο και τους ειδικούς κινδύνους από την κλιματική αλλαγή (στην περίπτωση θέσεων εργασίας που συνδέονται με έκθεση σε ακραίες καιρικές συνθήκες) ενθαρρύνοντας την πρόληψή τους, ενώ παράλληλα επιταχύνεται η θέσπιση ελάχιστων προτύπων για τις επικίνδυνες ουσίες.

²⁴ [Σύσταση του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 2023](#), για την ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η εφαρμογή της θα παρακολουθείται από την EMCO —σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους— από το 2025 που τα κράτη μέλη πρόκειται να υποβάλουν μια πρώτη έκθεση.

²⁵ Πιο αναλυτικά στην ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «[Ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου στην Ευρωπαϊκή Ένωση: αξιοποίηση του πλήρους δυναμικού του για τη διαχείριση των δίκαιων μεταβάσεων](#)», 25 Ιανουαρίου 2023.

²⁶ Βλ. [κανονισμό \(ΕΕ\) 2021/1057](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Ιουνίου 2021 περί ιδρύσεως του *Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+)* και καταργήσεως του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1296/2013. Το άρθρο 9 αναφέρει ότι, όταν η ανάπτυξη ικανοτήτων των κοινωνικών εταίρων προσδιορίζεται από σχετική ειδική ανά χώρα σύσταση που εκδίδεται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, το σχετικό κράτος μέλος διαθέτει τουλάχιστον το 0,25 % των πόρων του από το σκέλος του ΕΚΤ+ υπό επιμερισμένη διαχείριση για τον σκοπό αυτόν.

12. Πέραν των ενδεχόμενων αναπροσαρμογών των κανονισμών για την υγεία και την ασφάλεια, η αντιμετώπιση των δυνητικών κινδύνων επιδείνωσης των συνθηκών εργασίας μπορεί να απαιτήσει πρωτοβουλίες της ΕΕ, με πλήρη σεβασμό των εθνικών μοντέλων στην αγορά εργασίας, καθώς και εντονότερη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και αποτελεσματικότερους μηχανισμούς επιβολής. Προς αντιμετώπιση ορισμένων από τους κινδύνους που σχετίζονται με την περαιτέρω ψηφιοποίηση της εργασίας, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατέληξαν τον Φεβρουάριο του 2024 σε συμφωνία σχετικά με *κανονισμό για την ΤΝ*. Επιπλέον, η νομοθεσία της ΕΕ ενδέχεται να χρειαστεί επικαιροποιήσεις²⁷ για καλύτερη ευθυγράμμιση των διατάξεών της προς την ψηφιακή εποχή, όπως το δικαίωμα στην αποσύνδεση και οι συνθήκες εργασίας σε πλατφόρμα. Οι πρωτοβουλίες για βελτίωση της ικανότητας εντοπισμού περιπτώσεων απάτης και κατάχρησης, καθώς και οι ικανότητες και η διασυννοριακή συνεργασία των εθνικών επιθεωρήσεων εργασίας μπορούν επίσης να συμβάλουν στην περαιτέρω βελτίωση των συνθηκών εργασίας, μεταξύ άλλων σε σχέση με την προώθηση της δίκαιης κινητικότητας του εργατικού δυναμικού σε ολόκληρη την Ένωση. Στο πλαίσιο αυτό, η επικείμενη αξιολόγηση της Ευρωπαϊκής Αρχής Εργασίας αποτελεί ευκαιρία να εξεταστεί η περαιτέρω ανάπτυξη της²⁸. Όσον αφορά τον κοινωνικό διάλογο, η *σύσταση* του 2023 επιδιώκει την εξασφάλιση ευνοϊκού περιβάλλοντος για διμερή και τριμερή κοινωνικό διάλογο σε όλα τα επίπεδα. Ωστόσο, οι πτωτικές τάσεις όσον αφορά την πυκνότητα των συνδικαλιστικών ενώσεων, το μικρό ποσοστό εργαζομένων που καλύπτονται από συλλογικές συμβάσεις στα περισσότερα κράτη μέλη, η μείωση του μεριδίου των μισθών, καθώς και η συνεχιζόμενη έλλειψη συμφωνιών σε επίπεδο Ένωσης μεταξύ των κοινωνικών εταίρων της ΕΕ, ενδέχεται να απαιτήσουν περαιτέρω προσπάθειες προς αυτήν την κατεύθυνση²⁹. Η ενίσχυση της συμμετοχής των εργαζομένων και του ρόλου των κοινωνικών εταίρων είναι απαραίτητη για πιο ενεργό ρόλο στη διαχείριση και την αποδοχή των εν εξελίξει και των επερχόμενων μεγάλων μεταβάσεων. Στο πλαίσιο αυτό, μεταξύ άλλων, μπορεί να διερευνηθεί σύμφωνα με τις εθνικές πρακτικές η ανάπτυξη δράσεων της ΕΕ για τη βελτίωση της εκπροσώπησης των υποεκπροσωπούμενων κατηγοριών στον κοινωνικό διάλογο.

²⁷ Π.χ στην [οδηγία 2003/88/ΕΚ, της 4ης Νοεμβρίου 2003](#), σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας και την [οδηγία 2002/14/ΕΚ, της 11ης Μαρτίου 2002](#), περί θεσπίσεως γενικού πλαισίου ενημερώσεως και διαβουλεύσεως των εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

²⁸ Η [Ευρωπαϊκή Αρχή Εργασίας \(ELA\) συστάθηκε στις 20 Ιουνίου 2019](#) για να επικουρεί τα κράτη μέλη και την Επιτροπή στην αποτελεσματική εφαρμογή και επιβολή του ενωσιακού δικαίου σχετικά με την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού σε ολόκληρη την Ένωση και τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης εντός της Ένωσης. Το 2024 η Επιτροπή θα παρουσιάσει μια πρώτη αξιολόγηση των δραστηριοτήτων της ELA.

²⁹ Μετά την [κοινωνική σύνοδο κορυφής του Val Duchesse](#) που πραγματοποιήθηκε στις 31 Ιανουαρίου 2024, η Επιτροπή, η βελγική Προεδρία του Συμβουλίου και οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι συμφώνησαν να δρομολογήσουν ένα νέο *σύμφωνο για τον ευρωπαϊκό κοινωνικό διάλογο*, προκειμένου να προσδιοριστούν τρόποι περαιτέρω ενίσχυσης του κοινωνικού διαλόγου σε επίπεδο Ένωσης.

Κοινωνική προστασία και ένταξη

13. Το τρίτο κεφάλαιο του πυλώνα έχει στηρίξει πολιτικές για ισχυρότερη επάρκεια της κοινωνικής προστασίας και για ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης μέσω διαφόρων συστάσεων του Συμβουλίου και άλλων σημαντικών πρωτοβουλιών που αποσκοπούν στην προστασία και την ενδυνάμωση των ατόμων ώστε να διαχειρίζονται διάφορες ευάλωτες καταστάσεις.

- Η σύσταση του Συμβουλίου του 2021 σχετικά με την ευρωπαϊκή εγγύηση για τα παιδιά³⁰ αποτελεί βασική πρωτοβουλία για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και την προώθηση των ίσων ευκαιριών, τον καθορισμό πλαισίου για μεταρρυθμίσεις της πολιτικής και την πρόληψη και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού σε όλες τις γενιές από μικρή ηλικία μέσω της εξασφάλισης ελεύθερης και αποτελεσματικής πρόσβασης των παιδιών που έχουν ανάγκη σε διάφορες υπηρεσίες, όπως η προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, η εκπαίδευση και οι σχολικές δραστηριότητες, τουλάχιστον ένα υγιεινό γεύμα κάθε σχολική ημέρα και η υγειονομική περίθαλψη. Η υλοποίησή της υποστηρίχθηκε από επενδύσεις με οριοθετημένη κατανομή πόρων της ΕΕ σε συνδυασμό με διάφορες πρωτοβουλίες της ΕΕ που σχετίζονται με τα παιδιά, όπως για παράδειγμα η σύσταση του Συμβουλίου του 2022 σχετικά με την αναθεώρηση των στόχων της Βαρκελώνης για την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα³¹, θέτοντας νέους (υψηλότερους) στόχους για το 2030.
- Η σύσταση του Συμβουλίου του 2019 σχετικά με την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία για τους εργαζομένους και τους αυτοαπασχολούμενους³² αποτέλεσε κινητήρια δύναμη για την άσκηση επιρροής στις εθνικές πολιτικές και τα εθνικά μέτρα για την προσαρμογή τους στις αλλαγές εντός των αγορών εργασίας και τη διασφάλιση της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία για όλους, ανεξάρτητα από το καθεστώς απασχόλησης. Η υλοποίηση της πρωτοβουλίας υποστηρίζεται από δραστηριότητες αμοιβαίας μάθησης σε επίπεδο Ένωσης και τη βελτίωση των στατιστικών της ΕΕ μέσω ειδικού πλαισίου παρακολούθησης.

³⁰ [Σύσταση του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2021](#), για τη θέσπιση ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά.

³¹ [Σύσταση του Συμβουλίου, της 8ης Δεκεμβρίου 2022](#), σχετικά με την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα: οι στόχοι της Βαρκελώνης για το 2030.

³² [Σύσταση του Συμβουλίου, της 8ης Νοεμβρίου 2019](#), σχετικά με την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία για τους εργαζομένους και τους αυτοαπασχολούμενους.

- Η *σύσταση του Συμβουλίου του 2023 σχετικά με επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη*³³ καλεί τα κράτη μέλη να προωθήσουν την επαρκή εισοδηματική στήριξη στο πλαίσιο της διαρκούς δέσμευσης για μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στην ΕΕ. Καθοδηγεί δε δράσεις σε εθνικό επίπεδο για τη βελτίωση της επάρκειας, της κάλυψης και της αξιοποίησης των παροχών σε συνδυασμό με καλύτερη πρόσβαση σε βασικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες για τους περισσότερο απομακρυσμένους από την αγορά εργασίας, στις οποίες περιλαμβάνονται ενεργητικά μέτρα πολιτικής για την αγορά εργασίας και στοχευμένες και εξατομικευμένες κοινωνικές υπηρεσίες.
- Η ευρωπαϊκή στρατηγική για τη φροντίδα³⁴ του 2022, με την αντίστοιχη *σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με οικονομικά προσιτή και υψηλής ποιότητας μακροχρόνια φροντίδα*³⁵, παρέχουν ένα πλαίσιο για μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις σε ενωσιακό και σε εθνικό επίπεδο, ώστε να εξασφαλιστούν ποιοτικές, οικονομικά προσιτές και προσβάσιμες υπηρεσίες φροντίδας σε ολόκληρη την ΕΕ και να βελτιωθεί η κατάσταση τόσο για τα άτομα που λαμβάνουν φροντίδα όσο και για τους φροντιστές. Η σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με τη μακροχρόνια φροντίδα καλεί τα κράτη μέλη να βελτιώσουν την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή και υψηλής ποιότητας μακροχρόνια φροντίδα για όλους όσους τη χρειάζονται, εξασφαλίζοντας επαρκή κοινωνική προστασία για τη μακροχρόνια φροντίδα, ευθυγραμμίζοντας συνεχώς την προσφορά υπηρεσιών με τις ανάγκες, διασφαλίζοντας πρότυπα υψηλής ποιότητας σε όλα τα περιβάλλοντα φροντίδας ανεξαρτήτως του είδους των παρόχων, στηρίζοντας την ποιοτική απασχόληση και τις δίκαιες συνθήκες εργασίας στον τομέα, αντιμετωπίζοντας τις ανάγκες σε δεξιότητες και τις ελλείψεις εργαζομένων και στηρίζοντας τους άτυπους φροντιστές στις δραστηριότητες παροχής φροντίδας που ασκούν.

³³ [Σύσταση του Συμβουλίου της 30ής Ιανουαρίου 2023](#) σχετικά με επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη.

³⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την [ευρωπαϊκή στρατηγική για τη φροντίδα](#), 7 Σεπτεμβρίου 2022.

³⁵ [Σύσταση του Συμβουλίου της 8ης Δεκεμβρίου 2022](#) σχετικά με την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή και υψηλής ποιότητας μακροχρόνια φροντίδα.

- Η στρατηγική του 2021 για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030³⁶ περιλαμβάνει ένα φιλόδοξο σύνολο δράσεων και εμβληματικών πρωτοβουλιών σε διάφορους τομείς, οι οποίες καλύπτουν και τους κινδύνους κοινωνικού αποκλεισμού που αντιμετωπίζουν τα άτομα με πολλαπλές αναπηρίες. Η υλοποίηση αυτών των πρωτοβουλιών θα συμβάλει στη μείωση των διακρίσεων, θα στηρίζει τα άτομα με αναπηρία ώστε να απολαμβάνουν πλήρως τα κοινωνικά τους δικαιώματα και θα τους δώσει περαιτέρω δυνατότητες ανεξαρτησίας, βελτιώνοντας τη συμμετοχή τους στην κοινωνία και την αγορά εργασίας. Οι προσφάτως προταθείσες *ευρωπαϊκή κάρτα αναπηρίας και ευρωπαϊκή κάρτα στάθμευσης για άτομα με αναπηρία*³⁷ θα στηρίξουν την κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρία σε ολόκληρη την Ένωση.

³⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής [«Ένωση ισότητας: στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030»](#), 3 Μαρτίου 2021.

³⁷ [COM/2023/512 Πρόταση οδηγίας](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση της ευρωπαϊκής κάρτας αναπηρίας και της ευρωπαϊκής κάρτας στάθμευσης για άτομα με αναπηρία.

- Άλλες δράσεις σε επίπεδο ΕΕ συμβάλλουν στην παρακολούθηση των εξελίξεων της πολιτικής σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση και εμπνέουν μεταρρυθμίσεις πολιτικής, όπως η τακτική υποβολή της *έκθεσης για την επάρκεια των συντάξεων*³⁸ και η *έκθεση για τη μακροχρόνια φροντίδα*³⁹, οι οποίες διευκολύνουν την ανταλλαγή πληροφοριών και πρακτικών και συμπληρώνουν την έκθεση για τη δημογραφική γήρανση, που υποβάλλεται στο πλαίσιο του ECOFIN. Η *ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της αστεγιάς*⁴⁰ που δρομολογήθηκε το 2021 έχει καίριο ρόλο σε επίπεδο ΕΕ για την ενίσχυση της τεκμηρίωσης σχετικά με τους αστέγους και την παρακολούθηση του φαινομένου, τη στήριξη της αμοιβαίας μάθησης για την προώθηση πολιτικών που βασίζονται σε ανθρωποκεντρική, ολοκληρωμένη προσέγγιση με γνώμονα τη στέγαση και την εξέταση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση, συμπεριλαμβανομένης της ενωσιακής χρηματοδότησης. Γενικά, οι υποστηρικτικές υπηρεσίες στα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας, οι οποίες συμπληρώνουν τις διάφορες παροχές, έχουν σημαντικό ρόλο, όπως υπενθυμίζεται σε όλες τις πρωτοβουλίες. Επιπλέον, η *ανακοίνωση σχετικά με τη βελτίωση της εκτίμησης των διανεμητικών επιπτώσεων των πολιτικών των κρατών μελών*⁴¹ παρέχει καθοδήγηση στα κράτη μέλη σχετικά με τον καλύτερο τρόπο για να διενεργούν εκτιμήσεις διανεμητικών επιπτώσεων στο εισόδημα διαφορετικών κοινωνικοοικονομικών ομάδων και να τις ενσωματώνουν στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής τους και καθορίζει διαδικασία για την περαιτέρω ανάπτυξη των υφιστάμενων μεθοδολογιών μαζί με τα κράτη μέλη.

³⁸ Τελευταία έκδοση του 2021 της τριετούς [έκθεσης για την επάρκεια των συντάξεων](#).

³⁹ [Έκθεση του 2021 για τη μακροχρόνια φροντίδα](#), την οποία εκπόνησαν από κοινού η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας.

⁴⁰ Διακήρυξη της Λισαβόνας σχετικά με την [ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της αστεγιάς](#), 21 Ιουνίου 2021.

⁴¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη [βελτίωση της εκτίμησης των διανεμητικών επιπτώσεων των πολιτικών των κρατών μελών](#), 28 Σεπτεμβρίου 2022.

14. **Ενώ η φτώχεια παρέμεινε σταθερή χωρίς σημαντική βελτίωση κατά μέσο όρο και η παιδική φτώχεια ελαφρώς αυξήθηκε, προκύπτουν πρόσθετες προκλήσεις εξαιτίας των δημογραφικών τάσεων, των μετασχηματισμών της αγοράς εργασίας, του αυξανόμενου αριθμού ατόμων με προβλήματα ψυχικής υγείας και του αυξανόμενου κόστους ζωής.** Η βιωσιμότητα του κράτους πρόνοιας συναντά δυσχέρειες λόγω των συνεχιζόμενων δημογραφικών megatrends στη γηράσκουσα κοινωνία, με επακόλουθο την ανάγκη συμφιλίωσης της επάρκειας και της βιωσιμότητας, μεταξύ άλλων στα συστήματα συνταξιοδότησης, υγειονομικής περίθαλψης και μακροχρόνιας φροντίδας. Οι μετασχηματισμοί της αγοράς εργασίας, που οδηγούν σε πιο διαφοροποιημένες, μη γραμμικές και κατακερματισμένες σταδιοδρομίες πέραν των τυποποιημένων ρυθμίσεων εργασίας, συνεπάγονται αυξημένες προκλήσεις προκειμένου να διασφαλιστεί επαρκής κοινωνική προστασία για όλους. Ο πράσινος και ο ψηφιακός μετασχηματισμός αποτελούν ευκαιρία για τη βελτίωση της κοινωνικής προστασίας και της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, αλλά αυξάνουν επίσης τον κίνδυνο ως προς τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας και την κοινωνική ένταξη των ατόμων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση. Εξακολουθούν να υπάρχουν διαρθρωτικές προκλήσεις σε σχέση με την καταπολέμηση της φτώχειας και της επισφάλειας των ατόμων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, ιδίως όσον αφορά την ένταξη των ατόμων με αναπηρία και των ατόμων με προβλήματα ψυχικής υγείας. Η αστεγία εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα σε πολλά κράτη μέλη, σε συνδυασμό με προκλήσεις που σχετίζονται με την οικονομική προσιτότητα της στέγας, την ενεργειακή φτώχεια και το υψηλό κόστος ζωής και επηρεάζουν ευρύ φάσμα ανθρώπων αλλά κυρίως τα άτομα με χαμηλά εισοδήματα, απαιτεί δε ολοκληρωμένες στρατηγικές και παρακολούθηση σε επίπεδο ΕΕ. Η στήριξη των οικογενειών και η προστασία των παιδιών από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό συμβάλλει όλο και περισσότερο στο να διαρραγεί η διαγενεακή μεταβίβαση της φτώχειας και, συνεπώς, οι δράσεις για την περαιτέρω υλοποίηση και παρακολούθηση της *ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά* έχουν καίρια σημασία. Η πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες (μεταξύ άλλων παιδικής και μακροχρόνιας φροντίδας) είναι άκρως σημαντική για την προώθηση της ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής και την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού, ωστόσο εξακολουθούν να υπάρχουν σχετικές προκλήσεις, και ειδικότερα στο να φτάσουν οι υπηρεσίες στις πλέον μειονεκτούσες ομάδες προκειμένου να βελτιωθούν οι συνθήκες διαβίωσής τους, να αξιοποιηθούν περισσότερο οι παροχές κοινωνικής προστασίας και να διευκολυνθεί η ενεργοποίηση. Ομοίως, τα άτομα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού έρχονται αντιμέτωπα και με δυσκολίες όσον αφορά την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες.

15. Το ευρύ φάσμα υφιστάμενων πρωτοβουλιών απαιτεί ενδελεχή επακολούθηση και παρακολούθηση και οι περαιτέρω προσπάθειες για την υλοποίησή τους, παράλληλα με ενδεχόμενες νέες δράσεις, μπορούν να ενισχύσουν την ανθεκτικότητα των κρατών πρόνοιας. Για την αντιμετώπιση των δημογραφικών προκλήσεων, η περαιτέρω βελτίωση της οικονομικά προσιτής και ποιοτικής παροχής κοινωνικών υπηρεσιών θα μπορούσε να ωφεληθεί από τη δράση σε επίπεδο ΕΕ, με παράλληλη συνεκτίμηση των εθνικών πλαισίων και της κατανομής αρμοδιοτήτων. Μπορεί να περιλαμβάνει την αντιμετώπιση των αναγκών σε εργατικό δυναμικό στον τομέα της περίθαλψης, λαμβάνοντας υπόψη τις εδαφικές ανισότητες, τη διερεύνηση των ευκαιριών ψηφιοποίησης και τις προσπάθειες αποϊδρυματοποίησης. Το εθελοντικό ευρωπαϊκό πλαίσιο ποιότητας για τις κοινωνικές υπηρεσίες χρήζει αναθεώρησης προκειμένου να βελτιωθεί η σημασία και η χρήση του, παράλληλα με περαιτέρω εργασίες για την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες. Απαιτούνται επίσης συνεχείς προσπάθειες για τη βελτίωση της επάρκειας των συνταξιοδοτικών συστημάτων, ιδίως για την αντιμετώπιση του χάσματος μεταξύ των φύλων και τη συμφιλίωση των διαστάσεων της επάρκειας και της δημοσιονομικής βιωσιμότητας. Με καλύτερο συντονισμό μεταξύ της υποβολής της έκθεσης για τη δημογραφική γήρανση, της έκθεσης για την επάρκεια των συντάξεων και της έκθεσης για τη μακροχρόνια φροντίδα θα διασφαλιστεί συμπληρωματικότητα και συνοχή της παρακολούθησης. Σύμφωνα με την έκθεση της ομάδας υψηλού επιπέδου της ΕΕ για το μέλλον της κοινωνικής προστασίας, η έμφαση στην προσέγγιση του κύκλου ζωής και στις κοινωνικές επενδύσεις μπορεί να στηρίξει τη βελτίωση της ανθεκτικότητας σε ολόκληρη την ΕΕ⁴². Η αντιμετώπιση των προκλήσεων ως προς τους μετασχηματισμούς της αγοράς εργασίας απαιτεί συνεχή βελτίωση των κατάλληλων εθνικών συστημάτων κοινωνικής προστασίας και εκσυγχρονισμό του συντονισμού των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στην ΕΕ. Συνεπώς, βασική προτεραιότητα είναι η εντατικοποίηση της αμοιβαίας μάθησης, της παρακολούθησης και η περαιτέρω εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία για τους εργαζομένους και τους αυτοαπασχολούμενους, μεταξύ άλλων όσον αφορά τις ευκαιρίες και τις προκλήσεις της ψηφιοποίησης στην κοινωνική προστασία, με παράλληλο σεβασμό της πολυμορφίας των εθνικών συστημάτων κοινωνικής προστασίας. Επιπλέον, η εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη θα παίζει ρόλο στην περαιτέρω ανάπτυξη του κοινωνικού δικτύου ασφάλειας που εξασφαλίζει τη βασική προστασία του ενεργού πληθυσμού —ιδίως κατά τη διάρκεια οικονομικών κλυδωνισμών— και παράλληλα διευκολύνει την ομαλή μετάβαση στην αγορά εργασίας όσων μπορούν να εργαστούν, με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζεται η φτώχεια των εργαζομένων.

⁴² Η [έκθεση](#) της ομάδας υψηλού επιπέδου για το μέλλον της κοινωνικής προστασίας και του κράτους πρόνοιας στην ΕΕ ολοκληρώθηκε τον Ιανουάριο του 2023.

Θα πρέπει να ληφθούν περαιτέρω μέτρα για την ανάπτυξη μιας φιλόδοξης δεύτερης φάσης της στρατηγικής για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, ενώ για τα άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας θα μπορούσαμε να βασιστούμε περαιτέρω στην ολοκληρωμένη προσέγγιση της ψυχικής υγείας. Η ενίσχυση των μεθοδολογιών για την εκτίμηση των επιπτώσεων των πολιτικών στη φτώχεια, και ιδίως η χρήση και η διάδοση των εκτιμήσεων διανεμητικών επιπτώσεων, φαίνεται ότι θα μπορούσε να αποτελέσει πεδίο διερεύνησης περαιτέρω δράσεων. Η βελτίωση της έγκαιρης υποβολής και της διαθεσιμότητας των δεδομένων και η διευκόλυνση της πρόσβασης θα δώσουν επίσης τη δυνατότητα να ενισχυθεί η παρακολούθηση της κοινωνικής κατάστασης στην ΕΕ και θα στηρίξουν την τεκμηριωμένη χάραξη πολιτικής.

Διακυβέρνηση

16. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο θα πρέπει να παραμείνει το βασικό πλαίσιο για την παρακολούθηση της εφαρμογής του πυλώνα, μεταξύ άλλων σε σχέση με την πρόοδο που σημειώνεται ως προς την επίτευξη των ενωσιακών και των εθνικών στόχων για το 2030 όσον αφορά την απασχόληση, τις δεξιότητες και τη μείωση της φτώχειας. Οι στόχοι για το 2030 συμβάλλουν σημαντικά στον προσδιορισμό των πολιτικών προτεραιοτήτων σε εθνικό επίπεδο και στη βελτίωση της προβολής της κοινωνικής διάστασης της Ένωσης. Οι πολυάριθμες πρωτοβουλίες της ΕΕ που εγκρίθηκαν τα τελευταία χρόνια για την εφαρμογή των αρχών του πυλώνα διαμόρφωσαν καθοριστικά το θεματολόγιο της EMCO και της ΕΚΠ, οι οποίες έχουν συχνά συμμετάσχει σε διαβουλεύσεις για προσεχείς προτάσεις της Επιτροπής. Εξάλλου, το Συμβούλιο έχει επίσης αναθέσει στην EMCO και την ΕΚΠ να παρακολουθούν την εφαρμογή πολυάριθμων συστάσεων, επιπλέον της προετοιμασίας των ετήσιων εργασιών του Συμβουλίου που αφορούν το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο όπως αναφέρεται στο άρθρο 148 της ΣΛΕΕ. Όσον αφορά το μέλλον, όπως τονίζεται στη γνωμοδότηση της Επιτροπής Απασχόλησης και της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας σχετικά με την προστιθέμενη αξία των κοινωνικών επενδύσεων και τον ρόλο του τομέα του Συμβουλίου EPSCO στη διακυβέρνηση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, η οποία προσυπογράφηκε από το Συμβούλιο τον Νοέμβριο του 2023⁴³, είναι σημαντικό να εξασφαλιστούν η αποτελεσματική συνεργασία και ο από κοινού προβληματισμός σχετικά με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο μεταξύ των τομέων του Συμβουλίου EPSCO και του Συμβουλίου ECOFIN, μεταξύ άλλων υπό το πρίσμα της μελλοντικής εφαρμογής της νέας οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ.

⁴³ Βλ. τη [γνωμοδότηση της EMCO και της ΕΚΠ σχετικά με την προστιθέμενη αξία των κοινωνικών επενδύσεων και τον ρόλο του τομέα του Συμβουλίου EPSCO στη διακυβέρνηση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου](#), η οποία προσυπογράφηκε από το Συμβούλιο στις 28 Νοεμβρίου 2023.

Για να διατηρηθεί ο πολυμερής χαρακτήρας του Εξαμήνου και η οικειοποίηση της ανάλυσης και των συστάσεων από τα κράτη μέλη, ο τομέας του Συμβουλίου EPSCO, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της Συνθήκης, θα πρέπει να διατηρήσει τον συντονιστικό του ρόλο ως προς το συναφές περιεχόμενο όλων των εγγράφων στο πλαίσιο του Εξαμήνου. Η εξέταση βελτιώσεων στα εργαλεία παρακολούθησης που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο του Εξαμήνου, συμπεριλαμβανομένου του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων, θα πρέπει να συνεχιστεί χωρίς αύξηση του διοικητικού φόρτου⁴⁴. Στο πλαίσιο αυτό, ο κύκλος του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου του 2024 περιλαμβάνει πιλοτική ανάλυση της κοινωνικής σύγκλισης με βάση τα χαρακτηριστικά του πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης, όπως περιγράφεται στα *κύρια μηνύματα* των EMCO-EΚΠ που παρουσιάστηκαν στο Συμβούλιο τον Ιούνιο του 2023⁴⁵.

17. **Οι έκτακτοι κλυδωνισμοί που αντιμετωπίζει η Ένωση τα τελευταία χρόνια —ιδίως η πανδημία COVID-19, ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, η επιστροφή του υψηλού πληθωρισμού και η έντονη εμφάνιση φυσικών καταστροφών σε ορισμένα κράτη μέλη— έχουν συχνά καταστήσει ασαφή τα όρια μεταξύ τομέων πολιτικής, υπενθυμίζοντας την ανάγκη να διασφαλιστεί η συνοχή των πολιτικών σε ενωσιακό και σε εθνικό επίπεδο.**

⁴⁴ Όπως περιγράφεται στην [αντίστοιχη γνώμη της EMCO και της ΕΚΠ](#), μολονότι η αναθεώρηση του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων το 2021 βελτίωσε την κάλυψη των αρχών του πυλώνα μεταξύ των πρωταρχικών δεικτών του πίνακα αποτελεσμάτων, ορισμένες αρχές εξακολουθούν να μην καλύπτονται και χρειάζονται περαιτέρω συζητήσεις σχετικά με το εάν πρέπει να συμπεριληφθούν «δευτερεύοντες» δείκτες. Εξάλλου, στην [αξιολόγηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» από τις EMCO-EΚΠ](#) που διενεργήθηκε το 2019, οι επιτροπές τόνισαν την ανάγκη απλούστευσης και ενοποίησης των εργαλείων παρακολούθησης, μεταξύ άλλων με τη βελτίωση της προβολής, της προσβασιμότητας και της χρηστικότητάς τους: ανταποκρινόμενες στο αίτημα αυτό, οι ομάδες δεικτών της EMCO και της ΕΚΠ εξετάζουν επί του παρόντος τη χρήση και τη σύνθεση των εργαλείων παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων που διαθέτουν.

⁴⁵ Βλ. την [έκθεση της ομάδας εργασίας EMCO-EΚΠ σχετικά με το πλαίσιο κοινωνικής σύγκλισης](#), καθώς και τα *κύρια μηνύματα* που εγκρίθηκαν από την EMCO και την ΕΚΠ βάσει της έκθεσης. Η EMCO και η ΕΚΠ θα εξετάσουν τον αντίκτυπο της προαναφερόμενης πιλοτικής ανάλυσης στις δραστηριότητές τους και στον κύκλο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου 2024.

Στο πλαίσιο αυτό, κατά τις συνεχιζόμενες συζητήσεις του τομέα του Συμβουλίου EPSCO σχετικά με την προστιθέμενη αξία των πολιτικών κοινωνικών επενδύσεων —κατά τα οριζόμενα στη σχετική γνώμη των EMCO-EKΠ του Νοεμβρίου 2023— εκφράστηκε ικανοποίηση για τα στοιχεία που δείχνουν ότι, εάν σχεδιαστούν σωστά, οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις με προσέγγιση βάσει κοινωνικών επενδύσεων⁴⁶ μπορούν να έχουν ουσιαστικό αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη, την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα, και με τον τρόπο αυτόν να στηρίζουν επίσης τη δημοσιονομική διατηρησιμότητα, προωθώντας παράλληλα την εφαρμογή των αρχών του πυλώνα. Από την άλλη πλευρά, οι πολιτικές και τα μέτρα για τα οποία δεν έχουν διενεργηθεί εκ των προτέρων εκτιμήσεις διανεμητικών επιπτώσεων μπορεί να έχουν μικρές ή μηδενικές επιπτώσεις ή, στη χειρότερη περίπτωση, δυσμενείς επιπτώσεις στα εισοδήματα των νοικοκυριών, με ακούσιες συνέπειες για αυξημένους κινδύνους φτώχειας και κοινωνικές ανισότητες⁴⁷. Στο πλαίσιο αυτό, η αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των διαφόρων τομέων του Συμβουλίου είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της συνοχής των πολιτικών σε ενωσιακό και σε εθνικό επίπεδο. Επιπλέον, ενδέχεται να χρειαστούν νέες προσπάθειες για τη βελτίωση της τεκμηριωμένης χάραξης πολιτικής ώστε να αποτυπωθούν αυτές οι συνέπειες, με δεδομένες τις διαρθρωτικές προκλήσεις που προκύπτουν από την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και τη γήρανση του πληθυσμού. Ειδικότερα, εκτός από τις ενισχυμένες ευκαιρίες αμοιβαίας μάθησης, άλλοι σχετικοί τομείς που θα μπορούσαν να εξεταστούν σε επίπεδο Ένωσης για τη στήριξη της διοικητικής ικανότητας των κρατών μελών εν προκειμένω, είναι η ανάπτυξη κοινών κατευθυντήριων αρχών και προτύπων για προαιρετική χρήση από τα κράτη μέλη. Θα πρέπει εν προκειμένω να επικεντρωθούν στη χρήση μεθοδολογιών εκτίμησης επιπτώσεων και αξιολόγησης που αφορούν πολιτικές κοινωνικών επενδύσεων και στην ενισχυμένη χρήση διοικητικών δεδομένων για την κατάρτιση πιο έγκαιρων, εναρμονισμένων και λεπτομερών ενωσιακών και εθνικών στατιστικών, με καλύτερη ανάλυση, και να διευκολύνουν την πρόσβαση σε μικροδεδομένα, διασφαλίζοντας παράλληλα τη συμμόρφωση με τους κανονισμούς για την προστασία των δεδομένων.

⁴⁶ Όπως υπενθυμίστηκε στη γνωμοδότηση της EMCO και της EKΠ σχετικά με τις κοινωνικές επενδύσεις η οποία προσυπογράφηκε τον Νοέμβριο του 2023, οι προηγούμενες εργασίες του Συμβουλίου —οι οποίες θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν εν προκειμένω— όρισαν την προσέγγιση βάσει κοινωνικών επενδύσεων ως τον σχεδιασμό πολιτικών για την αγορά εργασίας, τις δεξιότητες και τις κοινωνικές πολιτικές για την ενίσχυση των υφιστάμενων και μελλοντικών ικανοτήτων των ατόμων, με έμφαση στη δυνατότητα του ατόμου να αντιμετωπίζει τους κοινωνικοοικονομικούς κινδύνους στη διάρκεια του βίου του και στην ανάπτυξη των σχετικών ικανοτήτων.

⁴⁷ Τον Σεπτέμβριο του 2022, η Επιτροπή δημοσίευσε [ανακοίνωση σχετικά με τη βελτίωση της εκτίμησης των διανεμητικών επιπτώσεων των πολιτικών των κρατών μελών](#). Η ανακοίνωση παρέχει καθοδήγηση στα κράτη μέλη σχετικά με τον καλύτερο τρόπο για να διενεργούν εκτιμήσεις διανεμητικών επιπτώσεων στο εισόδημα διαφορετικών κοινωνικοοικονομικών ομάδων και να τις ενσωματώνουν στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής τους. Καθορίζει διαδικασία για την περαιτέρω ανάπτυξη των υφιστάμενων μεθοδολογιών μαζί με τα κράτη μέλη και παρουσιάζει τη στήριξη που μπορεί να παρέχει η Επιτροπή στα κράτη μέλη.

18. **Η χρήση ενωσιακών κονδυλίων έχει στηρίξει τα κράτη μέλη στον σχεδιασμό και την εφαρμογή μέτρων σε τομείς που σχετίζονται με τις αρχές του πυλώνα, μεταξύ άλλων στον απόηχο της αιφνίδιας οικονομικής κρίσης που προκάλεσε η πανδημία COVID-19.** Τα προγράμματα που υπάγονται στην πολιτική συνοχής, και κυρίως το ΕΚΤ+, θα πρέπει να συνεχίσουν να συμβάλλουν στην εφαρμογή των αρχών του πυλώνα και των ειδικών ανά χώρα συστάσεων όπως προσδιορίζονται στο πλαίσιο του Εξαμήνου, σύμφωνα με τις εθνικές συνθήκες, για τη στήριξη μέτρων και επενδύσεων, ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες της Ευρώπης. Η σημασία των ταμείων της πολιτικής συνοχής αυξήθηκε με την πάροδο του χρόνου, μεταξύ άλλων λόγω της πτωτικής τάσης των δημόσιων επενδύσεων στην Ένωση στο διάστημα 2008-2019⁴⁸. Με βάση τις προβλέψεις της Επιτροπής, ο κύκλος 2021-2027 αναμένεται να δημιουργήσει 1,3 εκατομμύρια επιπλέον θέσεις εργασίας έως το 2027, με ετήσιο ποσοστό απόδοσης περίπου 3,4 % σε διάστημα 25 ετών από την έναρξη της περιόδου προγραμματισμού και με σημαντικές θετικές δευτερογενείς συνέπειες σε όλες τις περιφέρειες της ΕΕ⁴⁹. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, τα κράτη μέλη επωφελήθηκαν από ενισχυμένη ευελιξία, η οποία συνέβαλε, αφενός, στην αντιμετώπιση της μεγάλης πίεσης που ασκούνταν στις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και, αφετέρου, στη στήριξη των επιχειρήσεων, αποτρέποντας περαιτέρω απώλειες θέσεων εργασίας και βαριές συνέπειες για τους πληττόμενους εργαζομένους⁵⁰. Η οικονομική ανάκαμψη ενισχύθηκε περαιτέρω με τη θέσπιση του *SURE* και του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας ως προσωρινών μέσων της Ένωσης, ο δε ΜΑΑ είναι ενσωματωμένος στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο έως το 2026 με στόχο την παροχή χρηματοδοτικής στήριξης για μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που συμβάλλουν στην εφαρμογή, μεταξύ άλλων προτεραιοτήτων της ΕΕ, και των αρχών του πυλώνα. Όσον αφορά το μέλλον, και παρά τη συζήτηση σχετικά με τον τρόπο χρηματοδότησής του⁵¹, η εμπειρία του *SURE* και η εν εξελίξει αξιολόγησή του μπορούν να παράσχουν διδάγματα για την αποτελεσματικότητα μελλοντικών προγραμμάτων της ΕΕ.

⁴⁸ Βλ. [έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής με τίτλο «Cohesion in Europe towards 2050 — Eight report on economic, social and territorial cohesion»](#) (Συνοχή στην Ευρώπη με ορίζοντα το 2050 — Όγδοη έκθεση για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή), που δημοσιεύθηκε το 2022.

⁴⁹ Βλ. [έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής με τίτλο «Cohesion 2021-2027: forging an ever stronger Union – Report on the outcome of 2021-2027 cohesion policy programming»](#) (Συνοχή 2021-2027: σφυρηλάτηση μιας ολοένα ισχυρότερης Ένωσης — Έκθεση σχετικά με τα αποτελέσματα του προγραμματισμού της πολιτικής συνοχής για την περίοδο 2021-2027», που δημοσιεύθηκε τον Απρίλιο του 2023.

⁵⁰ Μέσω της [Πρωτοβουλίας Επενδύσεων για την Αντιμετώπιση του Κορωνοϊού \(CRII\)](#) και της [Πρωτοβουλίας Επενδύσεων για την Αντιμετώπιση του Κορωνοϊού + \(CRII+\)](#), που εγκρίθηκαν τον Μάρτιο και τον Απρίλιο του 2020, αντίστοιχα.

⁵¹ Η EMCO και η ΕΚΠ θεωρούν ότι ο ειδικός χρηματοδοτικός μηχανισμός του *SURE*, μέσω της χορήγησης δανείων στα κράτη μέλη με ευνοϊκούς όρους, εμπίπτει πρωτίστως στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου ECOFIN.

Οι αρχές του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων

Κεφάλαιο Ι – Ισότητα ευκαιριών και πρόσβαση στην αγορά εργασίας

1. Εκπαίδευση, κατάρτιση και διά βίου μάθηση

Κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση, κατάρτιση και διά βίου μάθηση προκειμένου να διατηρήσει και να αποκτήσει δεξιότητες που θα του επιτρέψουν να συμμετέχει πλήρως στην κοινωνία και να διαχειρίζεται με επιτυχία τις αλλαγές στην αγορά εργασίας.

2. Ισότητα των φύλων

Η ίση μεταχείριση και οι ίσες ευκαιρίες για γυναίκες και άνδρες πρέπει να διασφαλίζονται και να προωθούνται σε όλους τους τομείς, μεταξύ άλλων όσον αφορά τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, τους όρους και τις συνθήκες απασχόλησης και την εξέλιξη της σταδιοδρομίας.

Γυναίκες και άνδρες έχουν δικαίωμα σε ίση αμοιβή για εργασία ίσης αξίας.

3. Ισότητα ευκαιριών

Ανεξαρτήτως φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή σεξουαλικού προσανατολισμού, κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα σε ίση μεταχείριση και ίσες ευκαιρίες όσον αφορά την απασχόληση, την κοινωνική προστασία, την εκπαίδευση, και την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες που διατίθενται στο κοινό. Προάγεται η ισότητα ευκαιριών για τις υποεκπροσωπούμενες ομάδες.

4. Ενεργός υποστήριξη για την εξεύρεση απασχόλησης

Κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα σε έγκαιρη και εξατομικευμένη συνδρομή με στόχο τη βελτίωση των προοπτικών του για απασχόληση ή αυτοαπασχόληση. Αυτό περιλαμβάνει το δικαίωμα στήριξης για την αναζήτηση εργασίας, την κατάρτιση και την επανειδίκευση. Κάθε άνθρωπος δικαιούται να μεταφέρει τα δικαιώματά του όσον αφορά την κοινωνική προστασία και την κατάρτιση σε περίπτωση επαγγελματικής μετάβασης.

Οι νέοι έχουν δικαίωμα σε συνεχή εκπαίδευση, μαθητεία, άσκηση ή προσφορά εργασίας καλής ποιότητας εντός 4 μηνών από τη στιγμή που καθίστανται άνεργοι ή εξέρχονται από την εκπαίδευση.

Οι άνεργοι έχουν δικαίωμα σε εξατομικευμένη, αδιάλειπτη και συνεπή στήριξη. Οι μακροχρόνια άνεργοι έχουν δικαίωμα σε αναλυτική ατομική αξιολόγηση το αργότερο στους 18 μήνες ανεργίας.

Κεφάλαιο II – Δίκαιοι όροι εργασίας

5. Ασφαλής και ευπροσάρμοστη απασχόληση

Ανεξάρτητα από το είδος και τη διάρκεια της σχέσης απασχόλησης, οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα σε δίκαιη και ίση μεταχείριση όσον αφορά τους όρους εργασίας, την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία και την κατάρτιση. Προάγεται η μετάβαση σε μορφές απασχόλησης αορίστου χρόνου.

Διασφαλίζεται η αναγκαία ευελιξία για τους εργοδότες ώστε να μπορούν να προσαρμόζονται γρήγορα στις μεταβολές των οικονομικών συγκυριών, σε συμμόρφωση με τη νομοθεσία και τις συλλογικές συμβάσεις.

Προάγονται καινοτόμες μορφές εργασίας οι οποίες διασφαλίζουν ποιοτικές συνθήκες εργασίας. Ενθαρρύνονται η επιχειρηματικότητα και η αυτοαπασχόληση. Διευκολύνεται η επαγγελματική κινητικότητα.

Αποτρέπονται οι σχέσεις απασχόλησης που οδηγούν σε επισφαλείς συνθήκες εργασίας, μεταξύ άλλων μέσα από την απαγόρευση της κατάχρησης των άτυπων συμβάσεων. Κάθε δοκιμαστική περίοδος θα πρέπει να έχει εύλογη διάρκεια.

6. Μισθοί

Οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα σε δίκαιους μισθούς που επιτρέπουν αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης.

Διασφαλίζονται επαρκείς ελάχιστοι μισθοί, κατά τρόπο που επιτρέπει την εκπλήρωση των αναγκών του εργαζομένου και της οικογένειάς του με βάση τις εθνικές οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες, ενώ παράλληλα διασφαλίζονται η πρόσβαση στην απασχόληση και η παροχή κινήτρων για την αναζήτηση εργασίας. Αποτρέπεται η φτώχεια των εργαζομένων.

Ο καθορισμός όλων των μισθών γίνεται με διαφανή και προβλέψιμο τρόπο, σύμφωνα με τις εθνικές πρακτικές και με σεβασμό της αυτονομίας των κοινωνικών εταίρων.

7. Ενημέρωση για τους όρους απασχόλησης και προστασία σε περίπτωση απολύσεων

Οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα να ενημερώνονται γραπτώς στην αρχή της απασχόλησής τους για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από τη σχέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της δοκιμαστικής περιόδου.

Πριν από τυχόν απόλυση, οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα να πληροφορούνται τους λόγους αυτής και να τους παρέχεται έγκαιρη προειδοποίηση. Έχουν δικαίωμα πρόσβασης σε αποτελεσματικό και αμερόληπτο μηχανισμό επίλυσης διαφορών και, σε περίπτωση αδικαιολόγητης απόλυσης, δικαίωμα επανόρθωσης, όπου περιλαμβάνεται η καταβολή εύλογης αποζημίωσης.

8. Κοινωνικός διάλογος και συμμετοχή των εργαζομένων

Ζητείται η γνώμη των κοινωνικών εταίρων όσον αφορά τη χάραξη και την εφαρμογή πολιτικών στους τομείς της οικονομίας, της απασχόλησης και των κοινωνικών ζητημάτων, σύμφωνα με τις εθνικές πρακτικές. Οι κοινωνικοί εταίροι ενθαρρύνονται να διαπραγματεύονται και να συνάπτουν συλλογικές συμβάσεις επί των ζητημάτων που τους αφορούν, με σεβασμό της αυτονομίας τους και του δικαιώματος συλλογικής δράσης. Εφόσον ενδείκνυται, οι συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ των κοινωνικών εταίρων εφαρμόζονται στο επίπεδο της Ένωσης και των κρατών μελών της.

Οι εργαζόμενοι ή οι εκπρόσωποί τους έχουν δικαίωμα έγκαιρης ενημέρωσης και διαβούλευσης για ζητήματα που τους αφορούν και ιδίως σε περιπτώσεις μεταβίβασης, αναδιάρθρωσης και συγχώνευσης επιχειρήσεων, καθώς και σε περίπτωση ομαδικών απολύσεων.

Ενθαρρύνεται η παροχή στήριξης με στόχο την ενίσχυση των δυνατοτήτων των κοινωνικών εταίρων ως προς την προαγωγή του κοινωνικού διαλόγου.

9. Ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής

Οι γονείς και τα άτομα που έχουν ευθύνες παροχής φροντίδας έχουν δικαίωμα σε κατάλληλο διάστημα άδειας, ευέλικτες ρυθμίσεις εργασίας και πρόσβαση σε υπηρεσίες φροντίδας.

Γυναίκες και άνδρες έχουν εξίσου πρόσβαση σε ειδικές άδειες προκειμένου να εκπληρώσουν τις ευθύνες φροντίδας τους και ενθαρρύνονται να προβαίνουν σε ισορροπημένη χρήση τους.

10. Υγιές, ασφαλές και κατάλληλα προσαρμοσμένο περιβάλλον εργασίας και προστασία δεδομένων

Οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα σε υψηλού επιπέδου προστασία της υγείας και της ασφάλειάς τους στην εργασία.

Οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα σε περιβάλλον εργασίας προσαρμοσμένο στις επαγγελματικές ανάγκες τους, το οποίο τους επιτρέπει να παρατείνουν τη συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας.

Οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα σε προστασία των προσωπικών τους δεδομένων στο πλαίσιο της απασχόλησης.

Κεφάλαιο III – Κοινωνική προστασία και ένταξη

11. Φροντίδα και υποστήριξη των παιδιών

Τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε οικονομικά προσιτή και καλής ποιότητας προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα.

Τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε προστασία από τη φτώχεια. Τα παιδιά από μειονεκτούντα περιβάλλοντα έχουν δικαίωμα σε ειδικά μέτρα για την ενίσχυση της ισότητας των ευκαιριών.

12. Κοινωνική προστασία

Ανεξάρτητα από το είδος και τη διάρκεια της σχέσης απασχόλησης, οι εργαζόμενοι και, υπό συγκρίσιμες συνθήκες, οι αυτοαπασχολούμενοι έχουν δικαίωμα σε επαρκή κοινωνική προστασία.

13. Επιδόματα ανεργίας

Οι άνεργοι έχουν δικαίωμα σε επαρκή στήριξη της συμμετοχής τους στην αγορά εργασίας από τις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης με στόχο την (επαν)ένταξή τους στην αγορά εργασίας, καθώς και σε επαρκή επιδόματα ανεργίας με εύλογη διάρκεια, σύμφωνα με τις συνεισφορές τους και τους εθνικούς κανόνες επιλεξιμότητας. Τα εν λόγω επιδόματα δεν συνιστούν αντικίνητρο για τη γρήγορη επιστροφή στην απασχόληση.

14. Ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα

Κάθε άνθρωπος που δεν διαθέτει επαρκείς πόρους έχει δικαίωμα σε επαρκείς παροχές ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος οι οποίες διασφαλίζουν αξιοπρεπή διαβίωση σε όλα τα στάδια της ζωής, και αποτελεσματική πρόσβαση στα αναγκαία αγαθά και υπηρεσίες. Για όσους μπορούν να εργαστούν, οι παροχές ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος θα πρέπει να συνδυάζονται με κίνητρα για (επαν)ένταξη στην αγορά εργασίας.

15. Εισόδημα για ηλικιωμένους και συντάξεις

Οι εργαζόμενοι και οι αυτοαπασχολούμενοι που έχουν συνταξιοδοτηθεί έχουν δικαίωμα σε σύνταξη ανάλογη προς τις εισφορές τους, η οποία διασφαλίζει επαρκές εισόδημα. Γυναίκες και άνδρες έχουν ίσες ευκαιρίες για να θεμελιώσουν συνταξιοδοτικά δικαιώματα.

Κάθε ηλικιωμένος έχει δικαίωμα σε πόρους που διασφαλίζουν αξιοπρεπή διαβίωση.

16. Υγειονομική περίθαλψη

Κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα έγκαιρης πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή, καλής ποιότητας προληπτική και θεραπευτική υγειονομική περίθαλψη.

17. Ένταξη ατόμων με αναπηρία

Τα άτομα με αναπηρία έχουν δικαίωμα σε εισοδηματική στήριξη που διασφαλίζει αξιοπρεπή διαβίωση, υπηρεσίες που τους επιτρέπουν να συμμετέχουν στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία, και εργασιακό περιβάλλον προσαρμοσμένο στις ανάγκες τους.

18. Μακροχρόνια φροντίδα

Κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα σε οικονομικά προσιτές, καλής ποιότητας υπηρεσίες μακροχρόνιας φροντίδας, και ιδίως υπηρεσίες κατ' οίκον περίθαλψης και υπηρεσίες σε επίπεδο κοινότητας.

19. Στέγαση και βοήθεια για τους άστεγους

Παρέχεται πρόσβαση σε καλής ποιότητας κοινωνική κατοικία ή στεγαστική βοήθεια σε όσους την έχουν ανάγκη.

Τα ευάλωτα άτομα έχουν δικαίωμα σε κατάλληλη βοήθεια και προστασία έναντι της έξωσης.

Παρέχονται κατάλληλα καταλύματα και υπηρεσίες στους άστεγους, προκειμένου να προαχθεί η κοινωνική τους ένταξη.

20. Πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες

Κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες καλής ποιότητας, στις οποίες περιλαμβάνονται η ύδρευση, η αποχέτευση, η ενέργεια, οι μεταφορές, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και οι ψηφιακές επικοινωνίες. Παρέχεται η δυνατότητα υποστήριξης για την πρόσβαση στις εν λόγω υπηρεσίες σε όσους την έχουν ανάγκη.

-